

Nr 51.

Av herr förste vice talmannen **Magnusson m. fl.**, om inrättande för Seth Lundell av en personlig assistentbefattning i mykologi vid Uppsala universitets botaniska museum.

Som den moderna mykologiens grundläggare, särskilt på hattsvamparnas område, räknas Elias Fries, vilken 1834—1863 var professor vid Uppsala universitet. Genom honom kom Sverige att intaga en centralställning på detta forskningsområde, och genom hans son O. Rob. Fries (död 1906), Hampus v. Post (död 1911), Lars Romell (död 1927) m. fl. har vårt land kunnat hävda sin position. Inom ingen del av botaniken har traditionen spelat en så stor roll som inom hattsvampssystematiken och detta på den grund, att man förr icke kunde konservera dylika svampar så, att deras karaktärer blevo bevarade. Vårt land äger i herr Seth Lundell, Uppsala, en av världens främste hattsvampskännare. Sedan mer än 25 år har han ägnat sig åt hattsvamparnas studium och hade redan i början av sin mykologiska bana den ovärderliga förmånen att komma i livlig kontakt med Lars Romell. Då Lundell genom honom blivit bärare av den Fries'ska traditionen och då han dessutom äger en enastående skarp blick för svamparnas karaktärer och levnadsbetingelser, förvärvade han på relativt kort tid en sällsamt ingående kännedom om vårt lands hattsvampsflora. Genom fortsatta naturstudier, intensivt mikroskoperingsarbete samt genom en omfattande korrespondens med utlandets ledande mykologer har han ytterligare vidgat sina kunskaper och sin erfarenhet och erkännes i närvarande stund som *internationell auktoritet* på de svampgrupper, han ägnat sin uppmärksamhet.

Lundell har aldrig varit fast knuten till någon vetenskaplig institution, men hans kunskaper ha dock kunnat tagas i anspråk av den svenska vetenskapen. Sålunda har han i över 5 år anlitats av riksmuseums botaniska avdelning för ordnande av Romells efterlämnade stora svampsamlingar. — Genom att frikostigt ställa material och erfarenheter till mykologiska kollegors förfogande har han också i hög grad främjat forskningen, varom talrika publikationer av in- och utländska mykologer bära vältaligt vittnesbörd. — Även genom utgivna skrifter har Lundell dokumenterat sina vetenskapliga kvalifikationer. Hans produktion är kvantitativt relativt obetydlig, men dess kvalitet är desto högre och har av utländska auktoriteter erhållit de ämplaste lovord.

Sin tyngst vägande insats har Lundell gjort som huvudutgivare av ett exsiccaterverk, d. v. s. en samling konserverade svampar, »Fungi exsiccati suecici, praecertim upsalienses, mandatu Collegii ex Elia Fries nominati, edendos curaverunt Seth Lundell et J. A. Nannfeldt». Initiativet kommer

från honom, och för att stödja hans plan konstituerades i december 1933 en »Elias Fries-kommitté» under ordförandeskap av prof. Rob. E. Fries, Stockholm. Till en början kunde kostnaderna för exsickatet bestridas med anslag från Längmanska kulturfonden och stiftelsen Lars Hiertas Minne, och år 1937 erhöll kommittén 25 000 kronor i lotterimedel. Exsickatet, vari hittills 1 100 nummer utdelats, distribueras till Uppsala botaniska museum, riksmuseums botaniska avdelning samt åtta ledande utländska museer. Mottagarna ha alla betygat, att dess kvalitet är osedvanligt hög. Det överträffar alla liknande samlingar icke blott genom exemplarens riklighet utan ock genom preparationens mönstergillhet, utförd som den är med en av Lundell själv utexperimenterad metod, som ger vida bättre resultat än något tidigare förfaringssätt. Etiketterna, vilka även publicerats i bokform, flöda ock av kritiska anmärkningar över sällsynta eller missförstådda former, och i dessa anmärkningar manifesterar sig hans eminenta skarpsynthet än mer.

Kommittén har kunnat lämna Lundell ett arvode på 3 000 kronor per år, så länge lotterimedlen räcka (eller till den 1 juli innevarande år). Redan i och för sig är en sådan ersättning alltför ringa för en person av hans kvalifikation och ålder, men sedan dessa medel förbrukats, kunna inga som helst inkomster garanteras honom. Lundell, som i snart 10 år ägnat *hela* sin arbetskraft åt mykologien, har för sitt livsuppehälle varit hänvisad till nämnda arvode samt till de obetydliga ersättningar, varmed de botaniska institutionerna kunnat honorera hans arbete i deras tjänst.

För att tillvarataga Lundells kapacitet har därför en så extraordinär åtgärd som inrättandet av en personlig befattning som assistent vid Uppsala botaniska museum syns vederbörande universitetsmyndigheter väl motiverad. På initiativ av ämnesrepresentanterna framförde kanslern för rikets universitet förslag om inrättande av en sådan befattning bland sina petita till 1938 och 1939 års riksdagar utan att detta dock föranledde framställning från Kungl. Maj:t (jämför Kungl. Maj:ts prop. n. 218/1938 och 1: VIII/1939). Trots det skärpta tidsläget har framställningen årligen upprepats av ämnesrepresentanterna, professorerna Melin och Nannfeldt. Deras senaste skrivelse i ärendet samt utlåtanden om Lundell från in- och utländska sakkunniga, varav ytterligare upplysningar kunna inhämtas, överlämnas direkt till vederbörande utskott.

Med hänsyn till att lotterimedlen komma att vara förbrukade innevarande år, kan ett lösande av frågan om beredande av fastare anställning åt Lundell icke längre uppskjutas, om han överhuvud skall kunna bevaras åt den mykologiska forskningen. Under nuvarande tidsförhållanden, då det är av större vikt än någonsin, att landets alla resurser tillvaratagas, synes det särskilt betydelsefullt, att Lundells kapacitet blir räddad åt landet och forskningen, icke minst på grund av den praktiskt-ekonomiska betydelsen av hans kunskaper och forskningar.

Hattsvamparna ha på senare år ur olika synpunkter tilldragit sig ökad

uppmärksamhet från såväl vetenskapens som det praktiska livets män. Redan före den nuvarande krisens inträde ha undersökningar över deras roll som mykorrhiza-bildare hos högre växter och som skadegörare å växande skog samt å timmer och virke bedrivits med ökad intensitet såväl hos oss som i utlandet. Den nationella betydelsen av dylika undersökningar i nuvarande tidsläge ligger i öppen dag. På intet av dessa områden kunna resultat av bestående värde nås utan en säker bestämning av de ifrågakommande arterna. Här må ock erinras om artkunskapens ökade betydelse genom det alltmera tilltagande bruket av hattsvampar som födoämne, vilket också gör tillgången på en statligt anställd hattsvampsexpert högst nödvändig. I samband härmed må ock erinras om att vissa svenska städer, i likhet med vad som sedan länge förekommer i utlandet, infört kontroll av tofgröda svamp. Andra komma säkerligen att följa exemplet; och den tid torde ej vara fjärran, då en dylik kontroll blir obligatorisk. För närvarande finnas ej några enhetliga grunder för bedömande av kontrollanternas kompetens, ej heller några utbildningskurser för dylika. Om Lundell erhöle föreslagen tjänst, kunde det åläggas honom att giva kurser för blivande svampkontrollanter. Härför besitter han värdefulla personliga erfarenheter, då han organiserat svampkontrollen i Uppsala och under de första åren (1933—1936) lett densamma till såväl köparens som säljares fulla belåtenhet.

För botaniska museet skulle Lundells knytande till detsamma vara av allra största värde. De botaniska ämnesrepresentanterna ha betygat, att han genom sin samvetsgrannhet och stora arbetsförmåga äger en museimans främsta egenskaper och att hans talang som samlare och preparatör är ööverträffad.

En person med Lundells kapacitet som kännare av hattsvamparnas stora och betydelsefulla, men ännu i mångt och mycket outforskade grupp uppträder icke i varje generation. Då han är en helt självlärd man i avsaknad av examensmeriter, stå inga vanliga befördringsvägar öppna för honom till tjänster, där hans sakkunskap kunde komma landet och vetenskapen till godo.

Endast genom sitt brinnande vetenskapliga intresse har han kunnat nöja sig med de obetydliga och osäkra inkomster, som kunnat beredas honom genom tillfälliga anslag från institutioner och fonder. Men i nuvarande krisläge ha möjligheterna till dylika anslag blivit till ytterlighet kringskurna. Genom beviljande av lotterimedel ha statsmakterna visat sin uppskattning av hans arbete, men hans betydelsefulla verksamhet kan givetvis icke i längden baseras på den osäkra förhoppningen om alltjämt fortsatta sådana anslag.

Det arvode, som tidigare begärts och tillstyrkts för Lundell, är 5 500 kronor per år, vilket med hänsyn till den av förra årets riksdag beslutade uppräknings av arvoden för heltidstjänster med cirka 25 procent och den i år föreslagna uppräknings med ytterligare 5 procent motsvarar cirka 7 200

kronor. I betraktande av det labila penningvärdet synes det emellertid rik-
tigare inordna tjänsten i det ordinarie avlöningssystemet, där det föreslagna
arvodet närmast motsvaras av lönegrad A 17. Museiassistenterna vid natur-
historiska riksmuseum och konservatorerna vid universitetsmuseerna äro
placerade i lönegrad A 21.

Beträffande Lundells levnadssomständigheter må anföras, att han är född
i Uppsala den 18 april 1892 och avlade realskolexamen vid karolinska läro-
verket i Örebro år 1908. Under åren 1910—1913 var han förordnad som
tjänsteman vid postverket, där fast anställning omöjliggjordes på grund av
lungsjukdom. Under konvalescenttiden väcktes hans mykologiska intresse.

På grund av vad ovan anförts föreslå vi sålunda,

att riksdagen beslutar inrättandet för herr Seth Lundell
av en personlig assistentbefattning i mykologi vid Uppsala
universitets botaniska museum i lönegrad A 17.

Stockholm den 21 jan. 1942.

Karl Magnusson.

John Lundberg.

Einar Jonsson.

Bj. Holmgren.

Herbert Lundh.

K. E. Hansson.